

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI DR. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára: 2 k 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel,
===== egy évre 2 koronát fizetnek. =====

~000~

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyl. pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra. -- Hirdetések ju-
tányos árban felvételnek — Kéziratok nem
adatnak vissza. =====

A FÜZESGYARMATI UNITÁRIUS TEMPLOM, ÉPÜLT 1903-BAN.

A füzesgyarmati unitárius templom.

Rég elmúlt időknek emléke elevenedik meg lelkünkben e szép kis templom szemlélésekor. Korunkban az első unitárius templom ez a magyar alföldön. Cselekedetekben nyilvánuló élő, erős hitű füzesgyarmati unitárius testvéreink építették az Isten dicsőségére s lelküknek boldogságára és üdvére Alig megy többre számuk 300 léleknél, de megmutatták, hogy az erő, akarat, mely előbb, vagy utóbb, de diadalt arat“ és hogy „mit vihet ki erős szivláng alatt az elszántság hatalma és az érczakarát!!

Mi lelki örömmel mutatjuk be képét olvasóinknak. Áldott legyen az urnak szent neve, hogy ezt megérnünk engedte, fényes bizonyosságul, hogy az igazságot csak elnémitani lehet, de megsemmisíteni nem, mert „az a koporsóból is kitör és eget kér“. Tudjuk mindnyájan, hogy a XVI-ik században számos unitárius gyülekezetünk volt a magyar alföldön s éppen Békésmegyében, ott tartatván a híres „békési disputatio“ is, dus talaj volt az új hit csirái számára. Apostoli buzgóságu s ihletségű papok: Basilius (Balázs) István békési pap (véletlen játéka a sorsnak, hogy jelenleg az alföldön működő buzgó, ifju papunk is Balázs nevezetű), Thordai Máté makói pap, Óvári Benedek simándi pap és Kárádi Pál a temesvári híres pap és alföldi püspök, Békés, Csanád Csongrád, Arad, Temes, Bihar, Hajdumegyében lánglelkedéssel, s félelmet nem ismerő bátorsággal hirdették és terjesztették szép eredménynyel Dávid Ferencz magasztos tanait. Fájdalom, hogy a nehéz idők mostoha járása s türelmetlen lelkek erőszakossága a nemeslelkű magvatőkvek vetéseit idő előtt letarolá!

Vessünk fátyolt a multakra s régi, begyógyult sebeket ne bolygassunk. Figyelünk maradjon csak a jelenen. A magyar alföld közepén, éppen Békésmegyében több unitárius gyülekezet keletkezett az utóbbi időkben, mint: Hódmezővásárhelyen, Orosházán, Mező-Berényen, Dévaványán, Füzes-Gyarmaton. Ez utóbbi, mint legujabb gyülekezet templomának elkészülése, magasztos öröme volt a többi gyülekezetnek is. Öröme mindnyájunknak, mert hiszen nemcsak a hitbuzgóság és áldozatkészségnek fényes bizonyítéka, de bizonyosságul szolgál amaz, egyházunk ellen hangoztatni szokott vád ellenében is, mintha a magyar alföldön csak az egyházi teher alól való szabadulás vágya hozná az embereket unitárius anyaszenlegyházunkba. Ime, nézzük csak a füzesgyarmati unitáriusokat! Alig egy éve, hogy élénk vágy támadt lelkükben templomot állítani az egyetlen egy Isten tiszteletére. Nem bolyongtak gyűjtőivekkel szerzetészt, hanem nemes elhatározás és erős elszántsággal önma-

gukat terhelték meg az építési költség 10 – 12 ezer koronát kitevő összegével Nemes tettükről értesülvén angol kitrokonaink, 1000 korona segélyt küldtek nagy munkájukhoz. És hozzáfogtak a dicső műhöz s a jó Isten megsegítette nemes igyekezetükben. A mű bevégeztetett s ott áll a szép kis unitárius templom a magyar alföldön, mint „az Isten dicsőségének hajléka, az erények és erkölcsök öre, s a magyar hazafiság véd-bányája“.

Álljon is időtlen-időig s hirdettessék benne mindenkor az a tiszta tudomány, a melynek egyetlen dogmája az egy élő igaz istenben való hit és egyetlen törvénye: Isten és ember-szeretet!

Végh Mihály.

Főtiszt. Ferencz József püspök ur egyházlátogatása Füzes-Gyarmaton és Dévaványán.

A füzes.gyarmati hiveknek rövid idő alatt másodszer volt részük magasztos egyházi ünnepségben. A múlt év őszén szentelték fel templomukat s most az egyház főpásztora kereste fel a földi hiveit.

Egész héten lázas előkészületek folytak az unitáriusok körében a főpásztorhoz méltó fogadtatásra. Balázs András hódmezővásárhelyi lelkész pénteken délben érkezett Füzes-Gyarmatra, hogy résztvegyen az előkészületek munkálataiban. Öröm volt nézni azt a lelkes buzgóságot, melylyel siettek a derék unitárius nők koszorukat készíteni szebbnél-szebb virágokból, melyekben a májusi természet gazdagon megáldotta kertjeiket. Az oda érkezett lelkész szombaton délelőtt konfirmálást tartott Délután 3 óraker kezdtek gyülekezni a virágokkal és zászlókkal feldíszített kocsik. 4 óraker érkezett a szeretett főpásztor, kíséretében volt Végh Mihály püsp. titkár, Józán Miklós esperes és Gyulay László a kolozsvári egyház gondnoka. A nagy néptömeg ajakáról zugó éljenzés tört ki, mikor megpillantotta a főpásztort. A megye nevében üdvözölte Csánky Jenő főszolgabíró.

A menetet lovas bandérium vezette, utána a fehér ruhába öltözött iskolás lányok és azután a gr Blanckenstein virágokkal feldíszített négyes fogatán a püspök a főszolgabíróval, a kocsi mellett négy lovas magyar, vállukon nemzeti színű szallaggal. A község végén a diszkapu előtt Beke Antal községi jegyző fogadta.

Nagyon kedves és megható jelenet következett a templom egyszerű előcsarnokában, hol a fehérbe öltözött iskolás lányok kört alkotva középen palástban, jobbján egy angyalarczu kis lány-

kával üdvözölte a szeretett főpásztort az egyházközség nevében Balázs András lelkész. A gyermeki szeretet édesen csengő hangján üdvözölte aztán egy kis leány s átnyújtotta a kezében tartott virágcsokrot. Megindító hangon válaszolt a Főpásztor mindenikre.

Vasárnap a főpásztor meglátogatta az iskolát. 10 órakor kezdődött az istentisztelet. A templom zsufolásig megtelt hallgató közönséggel. Imát és beszédet mondott Balázs András hmvhelyi lelkész. Főpásztor a megihletődés hangján szeretettel, szívből, szívhez szólóan, mélységes hittel szólott; beszédjének minden egyes szava a sziveket át-, meg átjárta. fölemelte, ihlettel töltötte meg. Urvacsorai beszédet mondott Józán Miklós esperes lelkesedéssel, tűzzel, hittel elregadóan. Az urvacsorai kenyeret a főpásztor osztotta. Urvacsorát vettek mintegy kétszázan

Délután egy órakor bankett volt mintegy 150 teritékü, melyen nők is nagy számban vettek részt. A pohárköszöntőkben sem volt hiány. A püspök a királyra, Végh a községelőjáróságra, Józán a püspökre, Gyulay László a nőkre stb. stb. mondottak pohárköszöntőket. Fél 4 órakor a hívek szeretetét szívében vive, magát híveiben hagyva, Dévaványára indult.

6 órakor érkezett meg. Az állomásnál Erdei Kálmán községi főjegyző fogadta, egy unitáris nő versben mondta el köszöntőjét. Hosszu kocsisor vonult aztán be a községbe, a katolikus templom harangjainak zugása közben. Az imaháznál Lázár Dénes k. tanító fogadta az egyh. község nevében. Azután istentisztelet volt; Józán esperes mondott magas szárnyalású imát. Este 9 órakor bankett volt. Hétfőn reggel 9 órakor istentisztelet volt, melyen imát mondott Végh Mihály püspöki titkár, beszédet a főpásztor. Tisztelgett a községi előjáróság a főjegyző vezetése alatt, a kath. egyház Frömert Lajos címzetes kanonok vezetése alatt és az izr. egyház a lelkész vezetése alatt 11 órakor az iskolát látogatta meg a főpásztor, azután több családot. D. u. elutazott székhelyére.

Ez a püspöki látogatás bizonyára mélységes nyomot hagyott az alföldi unitáriusok kebelében és nagy erősségére volt a hívek lelki életének.

De nem hagyhatjuk említés nélkül azt a buzgóságot és lelkesedést se, melylyel mindkét egyháznak gondnokai és tanítói működnek itt az idegenben. Gálfi Kálmán füzegyarmati és Lázár Dénes dévaványai tanítók, kik oly igaz lelkesedéssel munkálkodnak az egyház érdekében ott, hol még most is nagy előítélettel viselkednek az unitárizmus iránt.

Üdvözlet a magyarországi unitáriusokhoz.

A főt. püspök ur az E. K. Tanács juniusi gyűlésén egy kedves üdvözlő levelet terjesztett elő, melyet Angliából egyik népes unitárius gyülekezet küldött. Az E. K. Tanács megfelelő válasszal felelt. Az üdvözetet közöljük.

Mi, a minden lelkek egyházközségének unitáriusai Wolverhamptonban, Angliában, jelen sorainkal üdvözöljük és szerencsét kívánunk a Magyarországi unitáriusoknak Főtisztelendő Ferencz József püspök útján. Szerencsések voltunk egy felolvasást hallani e czímen: „Ünnepélyes utazások Magyarországon“ W. H. Shrubsole esq. urtól, a mi gyülekezetünk egyik tagjától akit a magyarok közül sokan fognak ismerni, mint aki vendég szeretetüket hazájukban tett látogatásai alkalmával többször élvezte. Ebben a felolvasásban Shrubsole ur több oldalról tájékoztatott minket és mi örömmel értesültünk, hogy Magyarországon számosan vannak unitáriusok. De a mi minket különösen megörvendeztetett, az, hogy egyházaink ott az állam által ugyanazon elbánásban részesülnek, mint más vallás felekezetek, ugyanazon elismerést és szabadságot élvezik és a Főrendek házában püspökük által képviselve vannak.

Ez úgy van, a mint lennie kell és mi hisszük, hogy elfog jönni az idő, a mikor az anglikán egyház is elveszti fölényét és az állam minden vallásfelekezetet egyenlő jogokban részesít. Hogy ez még most nincs úgy, annak oka részint az angol népfajnak conservativismusa, részint az a nagy hatalom és befolyás, melylyel az anglikán egyház bír, de már sok jel mutat arra, hogy ez a hatalom meg van ingatva és reméljük, hogy Anglia nemsokára fölemeli a zászlót a vallási dolgokban is, a mint ezt más dolgokban már megtette.

Megilletődve hallottuk minő nagy küzdelmeket vívtak a mi hitsorsosaink Magyarországon a multban és hogy ezek minő jó gyümölcsöt teremnek most is. Mi bizunk, hogy a szabadság és igazság érdekében folytatott küzdelem győzelemre vezet, bárminő körülmények adják is elő magukat a jövőben. Mi hisszük, hogy eljő az idő — ha szinte még messze is lehet — a midőn az emberek egymással, mint testvérek és mindnyájan mint egy Atyának, a mindenható Istennek gyermekei békeségben élnek.

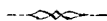
Gyülekezetünk megbizásából hittel és szeretettel írjuk alá ez üdvözlötünket. 1904. május 15 én.

Lelkész: Higham Bellamy Jakab.

A választmány elnöke: Perry Herbert Eduard.

Pénztárnok: Flischer Tamás.

Titkár: W. L. Peasdale.

Nézzünk a tükörbe.*

Az „Unitárius Közlöny“ lapjairól, a vidéki élet egyes mozgalmairól, és a központéról is mindig a dicséret, és elismerés szavait olvassuk. Örömmel telik el minden unitárius szíve és siet — legalább gondolatban — az elismerés adójával jutalmazni a mozgató, a vezető és a mozgalmakban résztvevő elemeket. Alig emelkedik egy-egy hang, a mely ezt a szép összerezgést megzavarná. Igazán szép tevékenységet fejtünk ki, szorgalmas munkát s felöleljük a vallás erkölcsi élet minden kérdését s az unitarizmus zászlóját fennen lobogtatjuk; sőt kitérünk a társadalmi, politikai élet határaitra is és azok barázdáiban is — egyes jelesebb, kimagaslóbb papunk, egészen vezérszerepet látszik vinni, s ha meg is esik, hogy ellentétes irányban, de huzzák a magok barázdájukat.

A mint illik, számban legnagyobb körünk, a székelykereszturi a — vezető: a legtöbb és nagyobb dicsérő himnuszokat onnan és roluk olvastunk. Mozgalmasak, tartalomban és számban kiváló helyen állanak Dávid F.-egyleti, ugy köz-, mint választmányi gyűlései, lelkeszköri értekezletei — évenként négy-szer — irigylésreméltó barátsággal, egymás iránti ragaszkodás és az egyház ügyek iránti meleg lelkesedéssel, tevékenységgel a legnagyobb érdeklődés mellett tartatnak. Örült a lelkem, midőn ezeket olvastam s gyermekkori emlékeim mellett ez is befolyásolt abban a nyilatkozatomba, a melyet egy kis „felhő“ kerekedése alkalmával, a tulságos nagy veszélyt jósásra mondtam: „Nincsen semmi veszély; a Gagy völgye és Nyikó mente annyira unitárius, hogyha eltöröltetnék az unitarizmus mindenünnen, az egy maga képes volna újra életre kelteni!!“

Akkor távolról szemléltem s bizony a távolság — csalódással jár. Most aggodó lélekkel tekintek a sokkal jelentéktele-nebb „felhőkre“ is, mert könnyen villámterhessé tornyosulnak s oh — szégyenünkre bár, de ki kell mondanom: nincsenek villámhárítóink. Látó szemeim előtt föltárul a kép a maga valóságában s megdöbbenő lélekkel tusakodom efelett a kérdés felett: valyon ebből mi lesz? Ez az eredménye a tisztességes megélhetés biztosításának? Azért óhajtottuk szív szorongva az állam segítségünkre jövetelét, hogy szegénységgel küzködő elődeink, vallásunkhoz való hű buzgalmát, szegénységükben való önállóságát kortársai barátságos találkozásának óhajtását, az unitárius közügy iránt való igaz buzgalmát, áldozatkészségét, levetkezzük? Vagy talán átmeneti kor s még nem találtuk

* Ez a cikk még a megelőző számra érkezett volt.

Szerk.

meg a medret, a melyen elindítsuk buzgalmunk folyamát?! Akármelyik eset álljon: szükség nekünk önmagunkkal tisztába jönnünk; szükség, hogy a dicséretes jelenségek mellett meglássuk a kevésbé szép, sőt talán éppen visszatetszőnek mondható tüneteket is. Tüneteknek mondám, azért szeretem hinni, hogy ezek csak rövid ideig nyugtalanítanak, de épen, hogy papságunk életéből — a tanítóinkról, énekvezéreinkről nem merek szólani, mert ők részben igen érzékenyek, részben igen felettünk állanak — eltávolíthatjuk, szükség, hogy foglalkozzunk bajainkkal, fogyatkozásainkkal s ha a maga nevéen nevezném: bűneinkkel. Hogy ha mi nem tesszük, bizony más annál kevésbé. Egyik része a társadalomnak tiszteletből, a multból öröklött kegyeletből a másik kicsinylésből, sőt vannak, akik „kihasználhatóságunk tekintetéből elnézik, számba sem veszik és el is simítják azt, a mit szemükre kelle vetni, a melyekért felelősségre kellene vonni. Az igaz, hogy általában ilyen a társadalmi állapot az egész vonalon.“ „Kéz kezet mos“ elv megvalósult.

Annál inkább kell, kényszerülve vagyunk, mi unitárius papság, hogy magunkkal foglalkozzunk, mert a felelősség, a melyet magunkra vállaltunk ezt követeli; — Itéljük hát magunk felett! Nézzünk a tükörbe! Mondjuk el magunkról egymás között, hogy milyenek vagyunk mi itthon és mit teszünk mi a mi munka mezőnkön és mennyire használjuk ki a kínálkozó, — áron is megszerzendő alkalmakat? Szóljunk magunkról, a milyenek valóban vagyunk!

Tetteink beszéljenek helyettünk! Én leírom körünk hibáit, mulasztásait, amint azokat egyházi életünk azon főbb jelenségeiben, egy pár történelmi nevezetességű eseményében másfélévi időköz alatt láttam. Őszinte leszek! Legjobb meggyőződés, ugyan olyan foku jóakarát!

Kezdem a mi legközvetlenebb „Otthonunkkal“: a *lelkész körrel*. Tudjuk — és mindenek felett érezzük, hogy fegyvereink, — melyekkel a nemes harcot megharcolni küldettünk, részben tompák, részben hiányosak. Igen is szükségünk van arra, de sőt kötelességünk is, meg az élet, az örök haladás és meg nem szünő fejlődés is azt parancsolják, hogy a használhatatlant használhatóvá tegyük; a tompát kiélesítsük, a hiányost pótoljuk, az idő által megemésztett helyett újat váltsunk. De hogyan!? Ugy, hogy összetesszük kicsiny erőnket, szellemi, erkölcsi, értelmi kincseinket és ezek együttesével, megszerezzük a szükségeseket. Egy ily népes papi-kör számára valóságos felsőbb-élet iskola volna a lelkész-kör: azzá kellene emelni. És e helyett? Másfélév alatt öt gyűlésünk volt és a 25—28 létszámú papi-

testület, a midőn legnagyobb számban volt jelen, tizenkét tagtárs szorított kezét. Azonban volt alkalom, a midőn tagok hiánya miatt a gyűlés nem volt megtartható. De nemcsak külső formája, belső tartalmára nézve sem az a minék lenni kellene; hiányzik belőle a lélek, a mely elevenít, a tartalom, mely becsét ad.

Lelkész-körünk tagjainak több mint harmada — tisztelet a kivételeknek — talán azt sem tudja, hogy ilyen is létezik s annál kevésbé is érzi az azon való részvétel szükségességét. Elég ok az elmaradásra a mezei munka, a vásár, valamint községi, politikai ügygyel kapcsolatos érdekltség. Könnyen kibékülünk lelkiismeretünkkel. Most már nincsen szükségünk lelki erőre. A testet tápláló források, megélhetésünk biztosítva van. Hogy ha nem igazat szólok: dobja rám az elítélés első követ az, a ki nem bűnös.

Dávid Ferencz egyletünk is — ez idő közben — igen szűk határok között mozgott. 1903. évi őszi közgyűlése s az ezzel kapcsolatos „Dávid Ferencz“-re vonatkozó emlék-ünnep is elmaradott. Miért? Azért, mert a vezetőség lelkesedését kimentette a tagok — s közöttünk papjaink ezen a téren is mutatkozó közönye, érdeklődés nélküli fásult tétlensége. Egy vidéki gyűlésünk volt másfél év alatt. Lelkem örömmel telt el, midőn Medeséri egyházközségünk összes hiveit ünneplőben láttam; de másfelől megdöbbsentem, midőn a belső emberek, még a legközelebbi községek közül is többen, távol, a mint mondani szokták: „gondolatban, lélekben veletek“ ünnepeltek.

Istenem, milyen áldott, nemes faj, mely ily példák láttára is hiszi, vallja, és hirdeti, hogy az unitárizmusé a jövő . . . ?!

Fennebb történelmi jelentőségű eseményekre is hivatkoztam. Mi lehetne ránk unitáriusokra, különösen udvarhelyvár, megyeiekre jelentőségesebb, mint amely kapcsolatos a *székelykereszturi* gymnasiumunkkal. Nem az én véleményem, mert azokkal együtt én is szent örökségképen nyertem, hogy ez a gymnasium az unitárizmus őrtornya, erős vára, — folyam medrének biztos öre. És, ki hinné el? hogy ha másfél évvel ezelőtt valaki velem szembe állította volna, hogy a keresztur köri-papság az iskola sorsa, fejlődése jövője s így az unitárizmus jövője iránt közönyös, kinevetem és elküldöm, hogy keressen más boldodot, aki ezt el is hiszi, nemcsak türelmesen elhallgatja

És én, édes Istenem, ma én állítom, a tények arra kény szeritenek, hogy állítsam! Évektől fogva vajudik ez az iskola. A „fenyegető Damokles“ kardja még feje felett függ. Alig hallunk fölöle valamit, az is: egyik hír a másiknak ellensége. Tett-e valamely lépést az a nagy testület, az a sokszor feldi

csért keresztur-köri papság, hogyha nem is egyébért, csupán hogy valami bizonyost tudjon? Semmit! Sőt, hogy visszatérjek a lelkész-köri értekezletre, történt hogy valaki szóba hozta s nemhogy beható tanácskozás tárgyát képezte volna, de még az érdeklődésnek legkisebb jele sem mutatkozott sem szóban, sem arczban, sem szemben.

Volt a gimnáziumnak három magasztos ünnepe! Vezér alakjai közül egyik jeleni igazgatónk, igazgatói ünnepélyét és ezzel kapcsolatosan egyik ifju tanárunk, a ki már megelőzőleg bizalmunkat kiérdemelte, rendes tanári székhofoglalóját tartották.

Szép volt, lélekemelő, még most is fölragyog a kép lelki szemeim előtt, de fájdalom egy sötét vonás is végighuzódik: nem láttam a keresztur-köri papságot.

Jóltevőinknek ünnepélye volt. Ismét hasonló tünet.

Iskolánk egyik igaz barátját felügyelő-gondnokunknak megnyertük Ide hozta családjától örökölt unitárius buzgósága mellett az iránt a gymnázium iránti hő szeretetét, ugy akarátát. Miért nem hallhatád szép számu serege unitárius egyházunk papságának, keresztur-köri papság, amint szent fogadást tett: építeni a jövőt. Miért képviselt alig néhány tagja kartársaidnak? Bizony mondom inkább illett volna itten lenned mind a 28-ad magaddal, mint bármely politikai, világi hatalom előtt 2 ed magaddal.

Még egyet szemedre vetek, mert szerintem ez is nagy vétek. Nem becsülöd meg magadat? Kicsinyled kartársodban, barátodban az unitárius papot. Másképen nem magyarázhatom azt a mulasztásodat, hogy e másfél esztendő alatt két pályatársunkat, unitárius papot, nálad nélkül temettek el. Mindenki ott volt, csak te hiányoztál.

Ha ezek nem az idő jelei, hogy ha ezek mulasztásaink terhére nem irhatók: én akkor nem értem mi az unitarizmus, mi az unitárius papság és annak hivatása s így mint tudatlan, tudatlanságomért bocsánatot kérnék, de a mig erről meg nem győznek: tartom a *vádat*.

Székelykeresztur, 1904.

Lőrinczi István.

A Dávid Ferencz Egylet köréből.

Aranys-tordaköri fiók egyletünk is életjelt adott magáról. Vezetői egy részének huzamos betegsége miatt szünetelő munkásságát ez évben május 29-én Alsó-Szentmihályfalván folytatta. Gazdag és értékes műsorral tartott felolvasó ülést, melyre Tordáról és a vidékről akkora közönség gyűlt, a melynek jó

nagy része be sem fért ottani csinos templomunkba. Pedig az elnöki megnyitó elmaradt, mert hivatalos papi teendője viszatartotta a mi tisztelt esperesünket Csegezi László urat. Rendes elnökünk Csegezy Mihály ur pedig hosszas betegsége miatt kénytelen még most is tartózkodni az ilyen nemű munkától. Helyöket az alelnök és titkár igyekeztek betölteni.

Az ünnepély istentisztelettel kezdődött. *Imát Benczédi Domokos* csegezi, *egyházi beszédet Gálffy Zsigmond* mészköi lelkészek mondtak. Ezek után a tulajdonképeni felolvasó ülés volt. Szép felolvasásban „*Dávid Ferencz ismertetése*“ Lőrinczi Dénes tordai lelkész, alelnök méltányolta a nagy reformátort. Volt két szavalat: egyiket Veress Irén kisasszony, másikat Németh István egyleti titkár tartotta. Előbbit, mint mindig kész és buzgó közreműködőt ki kell emelnem. S örömmel említem meg a fáradhatatlan Adorján tordai énekvezért az őt lelkesedéssel követő dalkörével és műkedvelőivel. Őt darab műeneket adtak elő mind hármonium kísérettel: »*Szárnyain az áhitatnak*«, Mozarttól, »*Boldog vagy ember*« Jékey fordításából a CXXIV zsoltár dallamára, »*Magyar gályarabok éneke*« »*Még alusznak a virágok*« duettet. — Sántha Károly szövegével. »*Oh nemzetek nagy Istene*« Wébertől. — Őket dicsérni nem akarom, de követni szeretném.

A közönség érdeklődéséről és megelégedéséről még csak azt említem fel, hogy Miksa Imre orsz. képviselő ur Hadrévről szép levélben gratulált, s küldött 20 koronát, az ifjuság rendezte nyári táncmultság költségeire. Természetesen a siker érdekében Ádámosy Gábor a helybeli ifju lelkész afa. buzgókodott legtöbbit, miért meg is érdemli elismerésünket.

Németh.

A kereszturkőri „Dávid Ferencz-Egylet“

sokak lelkében emlékezetes gyűlést tartott folyó évi május 25-én Csehétfalván. Egyelőre azt hittük, hogy nem fog sikerülni, mert a pünköszi ünnepek után való nap tartatott, mikor már negyedik napon zengett az ige és buzgókodott az Úr dolgaiban jó székely népünk. Nem így volt. Sem Katona Ferencz — ki az ígét már negyedik napon hirdette, — sem népünk, mely akkor már a kilencedik Istentiszteletre gyűlt, nem voltak kifáradva. A lelkesülő papnak hálás hallgatóság mondott köszönetet, hogy ifju lelkének szárnyait olyan szépen csattogtatta. Sándor János elnökünk helyett, ki akkor a kereszturi gymn ügyében Kolozsvárt buzgókodott — Ürmösi Sándor fiát ültette az egyhangu bizalom az elnöki székbe. Remekül oldotta meg feladatát. Rövid, tartalmas megnyitójában mesterét követte, ki mindig sziveket hódít és sok lelket nyer meg az igazság ügyének.

Az első szavaló *Benczédi Erzsike* k. a siménfalvi tanítónő lett volna, kit csak betegsége vont el a kötelességtől. Kivánjuk szívünkbelől, hogy az a betegség ne vegyen erőt rajta, hogy az naitárus nők régi buzgóságával máskor ismét segíthessen szent ügyünk zászlóját emelni

A felolvasó Lőrinczi István lelkész afia volt. »*A mi veszedelmünk*« czimen a székely népet rontó nyavalyákat szedte istene-sen rendbe. Lelke siralma igazán mutatta, hogy miként fáj neki népe romlása, pusztulása. Elmereng a székelynép dicsőségteljes múltján. Igaz beszédét, lélekből jött beszédét közönségünk soha el nem feledji. Ne is feledje. A tárgysorozatot Máthé Lajos lelkész afia szép szavallata zárta be, ki betegen jött a gyölésre, de akit a szent ügy iránti lekesedés tökéletesen meggyógyított. A könnyek, miket a szemekbe csalt és a zugó éljenzés legyenek az ő nemes szívének jutalmai.

A tisztújítás egy következő gyűlésre maradván, több fontos indítvány után Ekárt Andor lelkész afia fogadta barátságos asztalához as anyagiakra is éhes közönséget. A gyűlés sikerülése itt már a lelkes házigazda nejét illeti, ki pár hét óta ékesíti a papi hajlékot. Az új párra szivből mondunk minden Isten áldást a mindenkit lekötelező nagy szivességért! Legyen az Ur áldása rajtok és egyletünk csehétfalvi munkálkodásán

Tudósító.

Az udvarhelykőri „Dávid Ferencz-Egylet.“

A D. F.-egylet annál közelebb van valódi hivatásához, mennél nagyobb területet foglal el a köznép körében. E tekintetben az Udvarhelykőri fiók-egylet helyes uton van. Junius hó 2 án Abásfalván tartott ünnepélyes közgyűlése is azt bizonyítja, hogy nemcsak széles körben érdeklődést tudott maga iránt ébreszteni, hanem a nép közül sokat, mint rendes tagot ragadott magával. Különbösen az egyházi és egyleti élet virágzása természetes ott, a hol olyan meleg szivű s buzgó lelkű egyházkőri felügyelő-gondnok mutatja a jó példát, mint Daniel Lajos. Személyes megjelenésével, tanácsával és példaadásával másokat is föllekkesít a közügyek szolgálatára. E közgyűlésünkben is részt vett s gyönyörűséggel hallgattuk, a mint gyujtó beszédével egyház iránti hűségre buzdította a székely népet. Sok ilyen lelkes világi papot adjon az Ister nekünk!

Az abásfalvi, újabban épült szép és tágas templom megtelt a Homoród vidékének buzgó népével. Papok és tanítók családjukkal együtt szép számban gyülekeztek össze. A gyülekezet éneke után Pálffy Ferencz, fiatal lokodi lelkész mondott imát és gondosan kidolgozott szónoki erővel előadott egyházi beszédet

Ján. ev. I. r. 8. v. alapján. Alaposan bizonyítgatta, hogy a felvilágosodást vallás és a vallást felvilágosodás nélkül helyes irányban fejleszteni nem lehet. A szónok csupa tűz volt s lelkesedésre gyújtotta a sokaságot is. Elnökünk *Sándor Gergely* ez alkalommal is szép és magas szárnyalású megnyitót mondott. Kedves leánya: *Sándor Erzsí* pedig gyönyörűen szavalt a közönség élvezetére és tanulságára. Kiváló pontja volt a gyűlésnek *Gál József* recsenyédi lelkésznek: „Emlékezés Jókairól“ cz. felolvasása. *Gál* derekasan megfelelt kötelességének. Bizonyította, hogy nemcsak szereti a költőket és lelkesül értettük, hanem neki is költői lelke van. *Jókai* életéből — különös sulyt fektetve egyházunk és vallásunkkal való kapcsolataira — egy szép bokrétát kötött s azt igaz kegyelet jeléül letette a nagy költő frissen hantolt sírjára. *László Anna* k. a. szavalta *Ábrányi*: „A koldus“ cz. szép költeményét. A finom megkülönböztetéssel és gyakorlott hanghordozással előadott szavallat, mély hatást tett. Elismeréssel kell megemlékeznünk *Kis Mózes* helybeli énekvezér tanítóról, a ki az egyes pontok között a helybeli ifjúságból alakított dalkörrel szép énekdarabokat adott elő és vezetése alatt *Sándor Zsuzsika*, *Barra Róza*, *Barra Anna* és *Kiss Jenő* négyes éneke is emelte az ünnepély sikerét.

Az ünnepélyes rész után hivatalos ügyek tárgyalattak szintén a templomban. Pénztárnoki jelentés tudásul vétetett. A *Persely*-alap gyarapodik. *Gál József*nek a könyvtárról tett jelentése szintén tudomásul vétetik. Elnök elismeréssel említi fel a nők ama buzgóságát, melyet az udvarhelyi templom érdekében kifejtettek. Jelentkezett egy új tag. A perselybe gyűlt 6 kor. Meghatározatott a *Luther* műveinek és *Kálvin* konstitúciójának megvétele az egyleti könyvtár részére.

Pásztor.

Külföld.

Oxfordi levél.

Mélyen Tiszt. Szerkesztő Ur!

Lelkesítő volt az unitáriusok pünkösdi nagy hete. Az eset évenként ismétlődik, de a mi történik benne az az ujság benyomását gyakorolja a régi látogatóra is. Ez alkalommal számol be évi multjával s buzdul a jövő reményein. Ez alkalommal külföldi unitárius társaság, a vasárnapi iskolázásra alakult szövetség, a hetmissió és póstamissió s buzdulás és buzditás okáért megjelennek külföldi unitárius és szabad-vallásos gondolkozók is.

A megnyitó istentiszteleten az ékes-szóló *Tarrent* beszélt. Szép tudással és mély hittel fejtegette az újabb és régibb kri-

tikai vizsgálódások egyetemes hatását a vallásrendszerekre tapodó nyűgös babona és dogmatizmus s a közvetlen isteni kijelentésre alapított hit kiirtására. Egyedül a római katolikus egyház volt képes ellentállani egész a múlt száz végeig a bibliai kritika hatalmának; de ő is feladta már a bagoly várát; XIII. Leo, ki előbb megtiltotta a bibliai bírálat bolygatását, később bizottságot rendelt annak a megvizsgálására, mit tartalmaz az új bibliai tudomány és hogyan bánhatik vele a hithű.

Wendt, a jeni egyetem theologiai professzora, a kijelentés eszméjéről és valóságáról tartott mélyre tekintő felolvasást: elvetve a kijelentés őtestamentumi fogalmát, a valódi kijelentést folytonosnak és progressívnek állítja. E kijelentést a gyakorlati élet folyama próbálja ki. E kijelentéssel vezet Isten a célhoz, szeretettel ébresztve bennünk ismeretét, és neveli az emberiséget, hogy minden ember szabad gyermeke lehessen, részesülve az ő erkölcsi tulajdonságaiban és természetfeletti életében. Isten minden munkájának ez a végső célja; ezt a célt szolgálja az egész természeti világ, előmozdítja az emberi elme, lelkiismeret és szabadság s különösen a vallási ismeret, melyet Isten az emberrel fokozatos történelmi kinyilatkoztatásban adott s legteljesebben Jézusban fejezett ki: „Istentől, Isten által. Isten számára létezik minden“.

Jacks, kollegiumunk professzora, a modern vallási gondolkozás mozgalmáról tartott kitünő felolvasást; jellemzően jegyezte meg: „Ha nem tévedek a mai lélektani vizsgálódások minden öntudat egységének a megállapításához közelitlenek; minden gondolat az örök elme felé hajlik. Jack szerkeszti az évről-évre inkább terjedő s már az egész művelt világon ismert Hibbert Journal-t; mint szerkesztő mondja: „Aki oly tapasztalatokat szerzett, a minőket én szereztem, nem kételkedhetik, hogy az elmének legfőbb érdeklődése a vallásra terelődik; bárkinek is legyen csak egy *igaz* szava a vallás felől elmondani való e nemzedéknek, bizalommal várhat mohó érdeklődésre.“

Wood tiszteletes arról beszélt, a mit az amerikai unitárius egyházakban látott, kiemeli, hogy ott a felekezeti elkeseredés nem oly nagy, a szekták és pártok elfogult szűkkeblősége nem oly szűk mint itt, nagyobb a nyílt és őszinte elismerése a vallási egyenlőségnek. Az istentisztelet formája nagyban változik, de az igazság szeretete, a szenvedély a szabadságért, a széles világnézet ugyanaz.

Az amerikai dr Lyon tiszteletes mondja: az emberek egész Amerikában át vannak hatva liberális nézetekkel, orthodox professzorok oly nyilatkozatokat tettek az új szövetségről, mit ő maga alig mert volna tenni, tartva konzervatív közönségétől.

Bouquier a Chrétien Français kiadója „A vallásos gondolkozás emancipációjáról a francia papi rendben“ tartott felolvasást. Ő áttapasztalta azt a krízist, melyen azon papok vergődnek át, kik fölszabadítják magukat a dogma alól; ilyenek sokan vannak, ő is ilyen volt; nagy akadály az, hogy állásukat elhagyva nincs hol menedéket találniok.

György János.

Irodalom.

A »Válasz az Unitárius Közlönynek« a Sárospataki Lapok 23. számában megjelent s miután idézi lapunk mult számában közölt sorainkat, ezeket mondja: »Igazán könnyű végét fogta a dolognak Boros György, amikor egyszerűen vád ráillesztést alkalmaz, amelyre csak azt jegyzem meg, hogy azt a sociális felfogást visszatükröző füzetet épen akkor adni ki, mikor a *protestánsok* bibliáünnepélyt tartottak: bizony *feltűnés keresés és az igazságnak nem szolgálása az, ha valaki az örök isteni tartalmat a véges emberi alkotások tartalmával teszi egygyé. Ha tetszik: ime itt a bizonyítás. Sárospataki Lapok Kritikusa.*« Hogy ebben mi a bizonyítás, azt szükséges volna megmagyarázni, mert a mi véges emberi elménk nem tudja fölfogni, hol végződik »az örök isteni tartalom« s hol kezdődik a véges emberi alkotás. Azt tudjuk, hogy magán az Istenen kívül, bizonyos értelemben véges minden, tehát az ember is, azt is hisszük, hogy nemcsak maga az Isten, hanem minden egyéb, a mi Istentől van, még ha másodrendű októl származik is örök, bizonyos mértékig. A bibliáról lévén szó, isteni műnek tartjuk, de nem tartjuk igazságosnak, hogy akár az indusok, akár a chinaiak, akár a mások szent könyvétől megtagadjuk ezt a jelzót. Hogy aztán az »isteni« meg a »szent« milyen mértékben van meg egyikben, s milyenben a másikban, a fölött sem mi, sem a S. L. Kritikusa nem fogunk végérvényesen döntenit, mert sem a földiek, sem az égiek társasága erre nem látott el mandatummal. Ha elláttak volna is, egyszerűen visszavehetnék. Mi unitáriusok nem ismerünk sem pápai, tehát emberi, sem bibliai, tehát írásbeli esalatozhatatlanságot. Ha volnának, a kiket az olyan hit boldogit, nem háborgatjuk, s minket teljességgel nem nyugtalanit a S. L. Kritikusanak az olvasóihoz intézett intése, hogy ne olvassák a »Józan fölfogást a bibliáról.« Majd elolvassák mások. De már azt higye el nekünk a S. L. Kritikusa, hogy a »protestánsok bibliai ünnepélyéhez« semmi köze e füzet megjelenésének. Merő véletlen vagy ha úgy tetszik Isten rendelése. Mi csak gyarló eszközei voltunk a mindenható isteni kéznek! A S. L. Kritikusa ne tekintse e sorokat se a perlekedés, se a felelelgetés eredményének. T. olvasóinknak figyelmébe ajánljuk a lapunk jövő számaiban megjelenő »Nyitott leveleket.«

Hangverseny a székelyudvarhelyi templom javára.

Junius hó 1-én a székelyudvarhelyi unitárius egyházközség rendezett egy műkedvelői előadással és tánczal egybekötött hangversenyt a templomépítési alap javára a következő műsorral:

1. a) „A hullámokon lépdelő Szent-Ferencz legendája“ Liszt Ferencz-től; b) „Felvonulási induló“ Tomhäuser dalmüből, Liszt Ferencz átírata Zongorán előadta: Hollaki Arthur főispán ur.

2. „Fodros tükrén a haboknak“, kettős Planquette R.-től és „Vihar“ kettős, Verney L.-től. Előadták: Jánosi Ilus k. a. és Könyöki Kálmán ur. Zongorán kísérte Norascher Hugó ur.

3. a) Pierre: „Serenade“ és b) Sveodsen: „Romanze“ op 26. Hegedűn előadta: Dr. Damokos Andor alispán ur, zongorán kísérte Morascher Hugó ur.

4. Az első csók“, dalkeringő Huber Sándortól. Énekelte: Sándor Ilonka k. a., zongorán kísérte Sándor Ella k. a.

II.

Szinre kerül:

A p r ó f é l r e é r t é s e k .

(Vigjáték 1 felvonásban. Irta: Lunn József, angolból fordította: N. M.)

Személyek:

Sir George Coarthy	--	--	--	--	--	--	Dr. Szöllösi Ödön ur
Ilona, leánya	--	--	--	--	--	--	Gotthárd Juliska k. a.
Aldermann Gayfere	--	--	--	--	--	--	Sándor Ignác ur.
Gayfare Károly, fia	--	--	--	--	--	--	Dr. Balogh Elek ur.
Joizü Samu	--	--	--	--	--	--	Nagy Elemér ur.
Lujza szobaleány	--	--	--	--	--	--	Dózsa Sárka k. a.
Udvarmester	--	--	--	--	--	--	Szentkirály Árpád ur.

Vármegyénk fejeinek a játéka birálaton felül álló művészet A legnagyobb köszönettel és hálával lehet a rendezőség a közönség és hitsorsosaink, a miért oly készséges szivességgel közreműködtek a jótékony cél érdekében úgy ők, mind mindnyájan a szereplők, a minek eredménye a fényes, nagyszámu közönség no meg — 400 koronát meghaladó tiszta jövedelem. Hanem a közönség hálás is volt a nyújtott élvezetért. Az összes szereplőknek — kik mindnyájan a várható legjobbat ayujtották — szünni nem akaró tapsal és ujrázásokkal, fejezte ki háláját.

A fényesen sikerült hangverseny után az igazi apró félreértésekkel teli vigjáték bohózszerű fordulatain mulattunk és neveltünk, a végén meg tapsoltunk az *alakitó* „személyeknek“.

A sok ujrázással, ismétléssel csaknem éjfélig elhuzódott a hangverseny. Egy kis vacsora után folyt a táncz reggelig. A négyeseket 38—40 pár tánczolta, a mi, ha tekintetbe vesszük a kisvárosi viszonyokat, fényes eredmény. Amint akkor és utóbb is hallottam, ritkán van Udvarhelyen akkora közönség együtt.

A nagyszerű erkölcsi és anyagi eredmény a kebli tanács és városi hitrokon fiatalság fáradhatatlan buzgóságának köszönhető. Különösen sokat fáradozott Deák Lajos kir. törvényszéki albiró gondnok, a ki aránt teljes elismeréssel és méltánnyal volt mindenki.

Ha csak udvarhelyi hiveink és kebli tanácsának buzgóságán, áldozatkészségén függne, úgy már régen bent laknék a városban kinevezett papjuk és állana templomuk. De még oly kevés a pénzük, hogy bár minden kis alkalmat megragadnak a templomépítési alap növelésére, csak a messzi távolban játszó délibáb a székelyudvarhelyi unitárius templom, ha csak külső segítség nem segíti az álmot valóvá válni.

Sajnálattal láttuk, hogy vidéki hitrokonaink, különösen belső emberek, mily elenyészően kevesen voltak. Annál kellemebben lepett meg, hogy a város és vidék előkelősége valláskülönbség nélkül részt vett, a mit hálásan köszön minden igaz unitárius.

Raffaj Irma.

Jótékonyság és buzgóság.

Kolozsi unitárius egyházközség temploma részére Szentes Zsuzsa hajadon egy 15 korona értékű Urasztali abroszt és testvére Szentes Biri ugyanoda két drb pohártakarót 3 korona értékben ajándékoztak; miért is fogadják a jószívű adakozók vallásos buzgóságuk kinyilatkoztatásáért, Ekklám nevében hálás köszönetemet.

Kolozs, 1904. január 14.

Biró Elek lelkész.

A polgárdi-i unitárius egyházközség harmonium- és harangalappjára tett kegyes adakozások.

Balázs András h.-m.-vásárhelyi lelkész 4. sz. gy. ivén: N. N. Kovács Károly, Ormos Pál, Gulyás János, Baksa György 1—1 kor. Özv. Figura Dánielné, Dr. Ormos Jenő, Dr. Ormos Jenőné, Balázs András 2 2 kor. Kovács József gondnok, Kovács Józsefné, h.-m.-vásárhelyi unitár. egyház 5—5 kor. Gulyás Ernő 20 fill. Együtt 28 kor. 20 fill.

Simon Gábor vilonyai unitár. gondnok 130. sz. gy. ivén: unitár. 1. egyh. község, ifj. Puskás József 3 - 3 kor. Takáts József és Ferencz 1 kor. Pap Zsigmond, ifj. Simon Gábor 40—40 fill. Ifj. Puskás János, Puskás Péterné 20—20 fill. Tehtik Sándor, Puskás Istvánné 10—10 fill. Együtt 8 kor. 40 fill

Kovács János hetesi unitár gondnok 132. sz. gy. ivén: Kovács János 2 kor. Zsobrák Sándor 1 kor. Biró Sándor, Biró István, Bezsenyi József, Szántó Sándor, Szücs József, Lénárt István, Biró József, Kovács Sándor, Biró János alsó, Zsobrák József, A. Varga Sándor, Szántó István, Laczó János, Csigeti János, Horvát József, Szücs István, Lénárt Sándor, Pelőcz Sándor, Pap József, Lapai János. Bekk József 20 20 fill. Bezsenyi János, Csepeli István 10—10 fill. Együtt 7 kor. 40 fill.

Kovács Lajos papnöv. 129. sz. gy. ivén Kolozsvár: Boér Irénke 1 kor. Móricz Jolán 40 fill. Az unitár papnövendékek 5 kor. 80 fill. Együtt 7 kor. 20 fill.

Raffaj Károly papjelölt 128. sz. gy. ivén Kolozsvár: Kanyaró Ferencz 2 kor. Gálfi Lőrincz, Dr. Gál Kelemen, Végh Mihály, Hidegh Mihály. Márkos Albert, Pálfi Márton, Raffaj Károly 1—1 kor. Együtt 9 kor.

Ürmösi Kálmán lelkész 56 56. sz. ivén Szentgericze: Unit. egyházközség 10 kor. Incze Lajos 2 kor. Ürmösi Kálmán, Incze Gábor 1—1 kor. Gál Károly, Varga Lajos 50 50 fill. Ürmösi Kálmánné, Simó József, Gál András, ifj. Gál Gábor, Nagy Anna 40 40 fill. Ürmösi Gábor, Ürmösi Jenő, Ürmösi Margit 20—20 fill. Együtt 17 kor. 60 fill.

E közlemény összege: 137 kor. 98 fill.

Fogadják e nemes szívü adakozók az egyházközség nevében hálás köszönetünket.

Polgárdi, 1904. jan. 15.

J. Berki István,
gondnok.

Ürmösi József,
unitár. lelkész.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Street Kristóf Jakab lelkész, a „Józan fölfogás a bibliáról“ írója, nével körünkben időzik, mint dr. Boros György vendége. Nagyon jól érzik magukat s kedves órákat nyujtanak azoknak, a kikkel érintkeznek.

— Záróünnepély és angol vendégek. 1904 június 26-án d. u. 11 órakor volt az Unitárius Kollégium záróünnepélye. Szép közönség jelenlétében folyt le. Az ifjúság éneke után Raffaj

Károly papjelölt imát mondott. Ezután Gál Jenő felügyelő-gondnok lendületes beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt, Az ifjúságot jó tanácsokkal látta el a szünidőre. Az iskola 1903/4. évi történetét dr. Gál Kelemen igazgató ismertette. Végén a jutalmazottak neveit fölolvastván, a jutalmakat f. ü. gondnok ur adta át a növendékeknek. Az ünnepélynek kedves vendége volt Street Kristóf Jakab angol unitárius lelkész és

neje. Most 25. éve mult az Oxfordi egyetemen tanulótársa és jó barátja volt dr. Boros György tanárnak, s most barátjának és hitrokonaik meglátására jött. A közelebbiről megjelent „Józan ifl fogás a bibliáról“ című füzetnek szerzője. Ferencz József nni'árius püspök meleg szavakban üdvözölte az angol lelkészt, ki minthogy magyarul keveset tud, angolul válaszolt. Az angol szavak közül értettünk azért nehányat. Hallottuk a Mátyás, a Kossuth és a Dávid Ferencz nevét említeni. Dr. Boros György tolmácsolta a szónoki szavak beszédét. Ebből láttuk, hogy a tudós lelkész ismeri a magyar történelmet, ismeri Magyarországot s szereti a magyarokat. A részünkről tett fogadtatás meghatotta és elragadta s reméljük, hogy jó hírünket fogja vinni Angliába. Az ifjuság az angol vendég és a tanári kar éltetésével távozott a teremből. Most pedig távoznak a szélrózsa minden irányába, új erő gyűjtésre.

— **Uj lelkészek.** Junius 23-án tettek lelkézi szakvizsgálatot szép sikerrel Végh Benjámín árkosi lelkész helyettes, Kovács István és Kovács Lajos papnövendékek. A két utóbbi is rövid idő alatt ki fog lépni az Ur szőlőjébe.

— **A papi pálya iránt** az unitárius ifjak között nagy mértékben fokozódik az érdeklődés. Nemcsak Kolozsvárról, hanem távoli gimnásiumokból is többen jelentkeztek. A szabályosan felszerelt folyamodványok július 15-ig nyújtandók be a dékánhoz.

— **A Paget angol alapítványból** pályázat utján 200 keronát Varga Béla VIII. o. t Varga Dénes igazgató derék fia, 100 K.-t. Kovács Lajos papjelölt és 50 K.-t. Pap Gyula II. o. papnöv. nyertek.

— **Balázs András és Úrmösi József** ifju lelkészek egy-egy pályadíjat (20—20 K.) tüztek volt ki a papnövendékeknek (A husvét jelentősége. Ballagi Mór munkássága). Mindkét díjat Benczédi Pál I. éves papnövendék nyerte. Gratulálunk ifju lelkész barátainknak, a kik megkezdték a lelkészkar és a papnevelő intézet között oly nagyon kívánatos érintkezést.

A „Papnövendékek Önképzőköre, június 15-én d. u. 5 órakor tartotta nyilvános záróünnepélyét egyik tanteremben. A ki ott volt, be kellett lássa hogy ez a kicsiny sereg, hivatásának megfelelően milyen szép eredménnyel munkálkodik s végez mindent kihallatszó zaj nélkül, csöndesen. Programjuk egyszerű és kezesetlen volt. Először karéneket adtak elő Iszlai Márton énektanár vezetésével. Kovács Lajos elnök szép üdvözlő szavai után Halmágyi János a bibliából választott szöveget szavalt: Dávid éneke Jonatán fölött (II. Sám. I.), mely újdonság volt és meglepően érvényesült. Kőköcsy Mihály papj ügyesen egybeállított felolvasást tartott a bibliáról s főként annak megjelenéséről hazánkban, megemlékezve a Brit és Külföldi Bibl. Társ. főnnállásának századik évfordulójáról is Kiss Sándor kellemes hangjának hallatára, Kovács István hármonium kísérete mellett, reménykedve sóhajtottunk az égre. Pap Zsigmond jegyző pontos jelentése következett. A rövidség kedvéért csak a pályatételek megnyerőiről emlékezzünk meg. Az önképzőkör két pályatételt: 1. Lázár István (jellem és korrajz), nyerte: Bodoczy Sándor I. pn. (30 K.); 2. A IV-ik evangelium Krisztusa, nyerte: Benczédi Pál I. pn. (20 K.), Tiszt. Úrmösi József polgárdii lelkész kitűzött p-tételét: Ballagi Mór munkássága a Prot. Egyh. és Isk. lap alapján, nyerte: Benczédi Pál I. pn. (20 K.), tiszt Balázs András hódmezővásárhelyi lelkész tételét: A husvétüi ünnep jelentősége a ker. vallásban az unitáriusok értelme szerint, nyerte: Benczédi Pál I. pn. (20 K.). Ezután Bedő Gábor elszavalta Csifó Salamon: „Gondolatim“ cz. költeményét behizelgő előadással. Az elnöki bezáró köszönetet mondott a közreműködőknek, a megjelent nőknek és dr. Boros György védnöknek. Aztán elbúcsuzott egy néhány eltávozó tagtárs nevében, testamentumként hagyva az önk. tagjainak az előadók által megkezdett, feltűnést kerüli munkásságnak tovább folytatását A karének zsolttárja után az

évről-évre is meggyőződhetett mindenki arról, aki csak megakart győződni, hogy a Pápn. Intézetbe az új kollégium meghozta a várvavárt „jobb kort”!

Bizó.

— **Gaal Sándor** kidei áll. isk. igazgatót a vall. és közokt. miniszter az ifjúsági egyesületek vezetése és szervezése körül tanusított buzgalma elismeréséül 100 korona jutalomban részesítette.

— **Pap-beköszöntő** Homoród Keményfalván lélekemelő ünnepély folyt le f. hó 5-én. Kovács Imre újra megválasztott lelkész a fia tartotta Luk. II. r. 2/v. alapján hatásos beköszöntőt, a tőle megszokott alaposággal. Isten lélekben és igazságban imáadásának s a ker. szeretet gyakorlatának hirdetését ígérte örömkönnnyeket hullató híveinek, kik előzőleg máj 3-án fogadták diadalkapuval s egy évi távollét után ölelték keblükre szeretett papjokat, Vári Albert lelkész beiktató beszéde fejezte be a hiv. ünnepélyt, megkapó szellemességgel szólván a gazda és szolgáról, kik annyira megszerették egymást hogy egy évi elválás után megújították a szent szövetséget, mely szövetségnek szereteten alapuló megkötésére a keményfalvi hívek reménnyel és kerestényi türelemmel vártak.

A templom zsufolásig telt a hívek és jó barátok seregével, kik között a környék és annak intelligenciája nagy számmal volt képviselve. Beiktató után magnum áldomás, terített asztal székelv szivességgel minden háznál Gy.

— **Felhívás.** A tapasztalat bizonyítja, hogy a méhészetrel való foglalkozás nemcsak a legkellemesebb időöltés, de kevés fáradsággal a mezőgazdaságnak egyik igen jövedelmező forrása. Sajnos azonban, a kiknek e téren — saját érdekében — bő alkalmuk volna munkálkodni, vajmi kevesen foglalkoznak a méhészetrel. Az „Erdélyrészi Méhész-Egyesület”, mely fennállásának 25 éves jubileumát nemskára megüli, kitarással odaadó munkálkodással szolgálta e célt, igyekezett szentügyének minél többeket megnyerni, hogy ez által első

sorban az egyesek, másodsorban a közjólétet gazdasági téren előmozdítsa főképp kies hazá részünkben, hol a természet pazarul hintette el áldását a fáradhatlan munkás méhikék asztalaira. A nemes és hasznos céltól vezéreltetve ez uton kérjük fel az „Unitárius Közlöny” olvasóit, főképp a papokat és tanítókat saját érdekében sorakozzanak az „Erdélyrészi Méhész-Egyesület” tagjai közé, mely egyesület évi 4 korona tagsági díj mellett a Méhészeti havi szakközlönyét díjmentesen küldi s azonkívül bármikor készséggel szolgál a tagoknak felvilágosítással akár a szerkesztői iratokban, akár privát levélben. A felvétel iránt jelentkezhetni az egyesület titkári hivatalánál Kolozsvár, Honvéd-utca 94. Hazafias üdvözléttel, Az „Erdélyrészi Méhész-Egyesület” elnöksége

Dr. Balázs Ferencz, Br. Jósika Gábor,
egyesületi titkár. elnök.

— **Ürmösi József** polgárdii lelkész június 26-án elbúcsuzott gyülekezetétől hogy július 3-án Hsztpálra beköszöntsön ugyanakkor beköszöntött Polgárdiba Kökössy Mihály papjelölt. Üdvözljük.

— **Szász Ferencz.** A rét viránya fölött megsuhan a kasza s lehull egy rend! Szász Ferencz, a kolozsborsai uradalom mintagazdáját, nagy vidéken szeretett tisztartóját vágta ki váratlanul, szinte csapásszerűen! Ez a csapás legrettenetesebben éri nagyszámu családját, melyet páratlan apai szívvél nevelt s gondozott, csapás az általa kezelt uradalomra, a nemes Bánffy bárói családra, a melyet egy negyed századon át példás hűséggel szolgált, s így annak teljes bizalmát bírta; egyhamar alig pótolható veszteség érte magát s uradalmat, melyet vasszorgalommal s kitartással évről-évre fejlesztett, melynek földjét jó termővé változtatta, határát gondos fásítással kellemessé tette, állattenyésztését a lehető fokra fejlesztette. Ki ne hallott volna a borsai ménesről, a juhászatról; a komlótermesztésben s gyümölcskertészetben pedig igazi mintákat alkotott. A kezére bizott földeken évről-évre nagyobb belterjességet fejtven ki, mind több és több munkáskezet

mozgatott s így a mindennapi kenyéréhez is több és több eubert jutott. Íratja őt az egész Borsa völgye, melynek mintagazdájává, segítőjévé, tanács- és kenyéradójává fejlődött hosszú szorgalmas éveken át. Szász Ferencz volt azon a vidéken a nemes Vármegye, a gazdaságszervező, a gazdasági kar, a hatóságok önzetlen munkása, exponense; különösen íratja elhunytát a vidéki ta-

nó ág, melynek rangos tisztelcti tagja volt, de buzgó híve s támasza volt unitárius egyházának s fáj a szíve annak az ezernyi ismerős és idegennek, akik a borsai vendégszerető tisztihajlékból, mint szerető barátok távoztak valaha!

Gál János. rövid ideig unitárius lelkész, nyugalm. 48-as honvédhadnagy, körjegyző, egyháztanácsos, elhunyt Szász-lónán jun. 27-én

Árverés utján

sikerült egy nagy raktár valódi angol férfiruhaszövetet potom áron megvásárolni, miáltal azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy amig ezen **valodi gyapjuszövet-készlet** tart, készitek saját térfiszabó-műtermemben remek szabásu és elegáns kivitelben

egy teljes férföltönyt mérték szerint **18** forintért

fiuom minőségű, fekete, sötétkék, szürke, drapp vagy barna színben.

Vidéki rendelések 12 frt utánvét mellett szállítatnak s a fenmaradó 6 frt 60 nap múlva fizetendő. Ezen idő alatt a t rendelő meggyőződhetik a szövet kitűnő minőségéről.

— Rendelesnél a szövet színe megnevezendő. Mértéknek elegendő az alanti mérték-utasítást kitölteni vagy egy viselt ruha leküldése

LICHTMANN SÁNDOR férfiszabó-terme

Budapest, Rottenbiller-utca 4, félemelet.

Utasítás a mérték vételhez:

a) A kabát számára:

b) A nadrág számára: —

	Cm.		Cm.
Hátossza a gallérvarrástól kezdve . . .	—	Belső nadrág hossza a lábközzérvarrástól	—
Ujjahossza a hát ujjavarrásától kezdve . . .	—	egészen a cipő sarkáig	—
Mellbőség a mellényen át a hóna alatt . . .	—	Hasbőség a mellényen át mérve	—
		A mellény hossza az inggallér hátsó	—
		gombjától elől mérve	—

Joánovics Testvérek Fényképészeti és Festészeti Műterme

Elelőtt K. tó J. — — — — — Kolozsvár, Mátyás király-tér 32.

Telefon 150. szám.

SPECIÁLIS TÁK GYERMEKFELVÉTELEKBEN

Ajánljuk elsőrendű műtermünket, mely újonnan berendezve a legmészszebb menő kívánalmaknak is megfelelhet. **Öltözök a n. é. közönség rendelkezésére állanak** **Aquarellek és olajfestmények** úgy t. természet. mint képek után jóállás mellett a legkitűnőbb kivitelben készíttetnek. **Nagyítás k** platinu-, pigment- és fényes papíron. **Csoportok** egyletek és családok számára.

Hízonkivüli felvételek. Képek minden nagyságban és minőségben **A volt KATÓ J. czég** minden fe vételéből utánrendelések elfogadtnak.

Nyomatott Gámán J. örök. Kolozsvárt (Kossuth L. utca 10. sz.)